

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość

OLEŚNICA

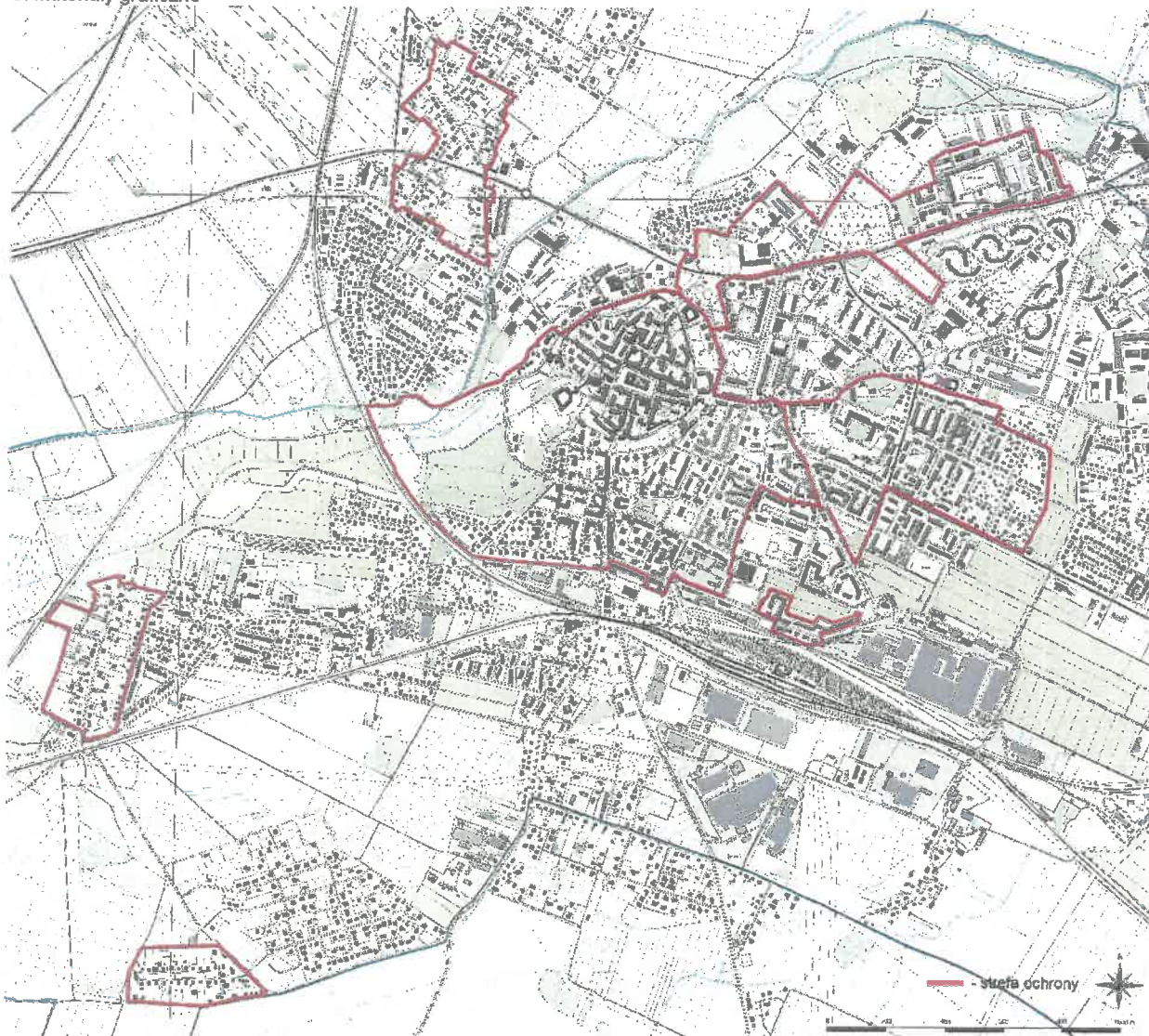
1. Nazwa

**Historyczny układ urbanistyczny miasta
z przedmieściami, osiedlem Rataje i osiedlem Lucień**

2. Czas powstania

1255 (lokacja)

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji).

Obszar miasta

5. Przynależność administracyjna

województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

powiat **OLEŚNICKI**

Gmina **OLEŚNICA**

6. Współrzędne geograficzne

N: 51°12'32.92" E: 17°23'09.85"

7. Użytkowanie obecne.

**mieszkalne
usługowe
przemysłowe**

8. Stan zachowania.

4

+ załącznik w skali 1:5000

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie.

Nazwy: Oelse, Oelszne, Olsenitz, Oelsnic, Ols, Olsen, Ols, Oels

Historia:

Pierwotna osada przy starożytnym szlaku bursztynowym. Pocz. XIII w. osada targowa z istniejącym już najprawdopodobniej kościołem par. pw. św. Jana Ewangelisty, jako gród kasztelański określa w 1238r. 1255r. przywilej lokacyjny na prawie średzkim nadany przez księcia Henryka III. Wytyczono wówczas prostokątny plac rynkowy o wymiarach 140 x 70 m (ok. 1 ha) z którego wybiegało 12 ulic. W latach 1320 – 1815 rezydencja książęca. Po śmierci w 1492r. ostatniego Piasta oleśnickiego, we władaniu ziębińskiej linii Podiebradów, następnie Württembergów, a od 1792r. w posiadaniu książąt brunszwickich. Od 1844r. w Koronie Pruskiej. Czytelny średniowieczny układ miasta mimo zniszczeń na przestrzeni wieków, szczególnie podczas wielkiego pożaru miasta w 1730r., oraz ogromnych zniszczeń z 1945r. Dynamiczny rozwój miasta od 1883r., gdy burmistrzem jest Richard Kallmann (trzy 12-letnie kadencje), rozwija się wówczas zabudowa ciągła i willowa oraz powstają liczne gmachy użyteczności publicznej oraz infrastruktura miejska, zaczyna się budowa przedmieść, rozbudowa budynków wojskowych. Po 1922r. rozwój budownictwa mieszkaniowego (komunalnego, spółdzielczego, kolejowego i prywatnego), budowa ponad 1000 mieszkań do 1930r.

W latach 1922-27 powstaje kompleks wypoczynkowy (boiska, basen, stawy, park miejski).

Istniejące zagrożenia: Brak mpzp na obszarze miasta historycznego, swobodna, niekontrolowana w kontekście zespołu zabudowy staromiejskiej zabudowa współczesna. Realizacja prac modernizacyjnych bez uwzględnienia czasu powstania i stylu budowli (detal, stolarka, pokrycia dachowe itp.) i tradycyjnych technik budowlanych – tynki, ahistoryczna kolorystyka.

Postulaty konserwatorskie:

Zachowanie historycznego rozplanowania miasta, skali zabudowy poszczególnych dzielnic oraz charakterystycznych dla poszczególnych stylów i okresów brył, formy, użytych materiałów, rozmieszczenia i wielkości otworów oraz detalu architektonicznego. Ekspozowanie elementów urbanistycznych i architektonicznych będących wyróżnikiem miasta, zachowanie lub odtworzenie w pierwotnej lokalizacji i bryle historycznej obiektów ważnych dla historii miasta i jego przestrzeni.

Źródła:

- Lutsch h., Verzeichniss der Kunstdenkmäler der Provinz Schlesien, Breslau. 1889.
- Zabytki sztuki w Polsce Śląsk, KOBiDZ, Warszawa 2006r.
- Czerwiński J., Mazurski K.R., Oleśnica i okolice., Ossolineum, Wrocław 1985r.
- Mrozowicz W., Wiszewski M. Oleśnica od czasów najdawniejszych po współczesność. Atut Wrocław 2006
- Szczepaniak R. Dziewulski W., Przyłęcki M., Studium historyczno – urbanistyczne do planu porządkowo – rozbiórkowego miasta, 1955r.
- Ryciny Friedricha Wernera dot. Oleśnicy "Topographia Silesiae"
- Mapa Księstwa Oleśnickiego J. W. Wielanda (Principatus Silesiae Oelsnensis, lata 30-te XVIII w.)
- Messtischblatt - mapa nr 4770 Oels 1912r.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

październik 2020 r.

Iwona Solisz